

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-624-9-6>

THE EXISTENTIAL MOTIF OF LONELINESS IN THE POETRY OF IGOR RYMARUK

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ МОТИВ САМОТНОСТІ В ПОЕЗІЇ ІГОРЯ РИМАРУКА

Krupka V. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of the Ukrainian Language,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State
Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine*

Крупка В. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української
літератури,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Vinnichuk A. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Head of the Department
of the Ukrainian Language,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State
Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine*

Віннічук А. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української
літератури,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Sorokolita-Susha O. S.

*Master's Student at the Mykhailo
Stelmakh Faculty of Philology
and Journalism,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State
Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine*

Сороколита-Суша О. С.

*магістрант факультету філології
й журналістики
імені Михайла Стельмаха,
Вінницький державний педагогічний
університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Роль Ігоря Римарука в розвитку «пізнього поетичного модернізму» (Н. Анісімова) визначальна. По-перше, його вважають одним із чільних представників вісімдесятників, у контексті якого чи не яскравіше оприявилися естетичні характеристики покоління, а поетична творчість, на думку літературознавців, – зразок надпотужного рівня герметичної лірики в українській літературі, а по-друге, Ігор Римарук є автором-упорядником антології нової української поезії «Вісімдесятники», що є беззаперечним свідченням усвідомлення ролі вказаної генерації в літературному процесі доби.

Літературна спадщина майстра слова складає 6 прижиттєвих поетичних збірок: «Висока вода» (1984), «Упродовж снігопаду» (1988), «Нічні голоси» (1991), «Goldener Regen» («Золотий дощ», 1996, видавництво «Brodina», німецькою та українською мовами), «Діва Обида» (2000, 2002), «Бермудський трикутник» (2007). Беззаперечним є те, що поезія кожної з книг – надзвичайно тонке відчуття зв'язку з соціумом, природою, метаісторією, коли щонайменші колізії світу породжують відчуття, наповнені особливими смислами екзистенційного чи історіософського характеру, позаяк виникають у переломні моменти суспільного розвитку нації. Н. Анісімова про поезію вісімдесятиників зазначає: «Поетичні тексти представників покоління 80-х перейняті художньо трансформованими екзистенціалами (абсурдність світу, відчуження особистості в суспільстві, самотність та приреченість людини, її самотність, маргінальність та загубленість у посттоталітарному просторі тощо)» [2, с. 79].

Чільним екзистенційним мотивом поезотворчості І. Римарука є самотність, яку відповідно до філософських постулатів С. К'єркегора, К.Ясперса, Ж.-П. Сартра визначається поетом, як стала характеристика існування. Емоційно-експресивне відчуття цього стану у ліриці є різноплановим: від свідомого відсторонення від-усіх-і-кожного, щоб відчувати себе («Скільки лиць і легенд замуровано плином води!.. / Звідки ж чуто мелодію? де ще на світі слова є?» [5, с. 7]), чи *інше*, яке не перебуває в опозиції до ліричного героя («Обведи себе колом! – за мить / кожен подих і спогад зів'яне, і ріка заскрипить, / і відхилиться віко туману» [5, с. 81]), а почасти виступає Божим присудом («під ранок на повню завию / заплачу сліпою совою / бо знаю в наступну завию / ти будеш моєю вдовою» [5, с. 322]).

Ліричний герой, який, на думку А. Віннічук, є «суб'єктом, і об'єктом, і носієм свідомості, і предметом зображення» [6, с. 106], у поезії І. Римарука в аспекті розкриття самотності повний болючих рефлексій, втілює розчакнуту свідомість й есхатологічне світовідчуття, коли особливого употужнення набуває трагічність буття і грані власного існування в ньому. Зокрема у книзі «Діва Обида» наскрізним стає образ порожньої хати, яка асоціюється із втратою національної ідентичності. Українська людина перетворюється на блукальця світами, втрачає своє рідне: корені, віру, відчуття належності і причетності. Так, у поезії «Сиві гриви зірниць» автор безапеляційно стверджує: «Під копитом змина / понадземна відплата / і старі письмена, / і письменята. / Незатуплений гнів / підтинає коріння / До комонних огнів / Промовляє каміння» [5, с. 178].

І тоді самотність стає останнім прихистком для рівноваги ліричного героя, відчуттям опори під ногами. Н. Анісімова з цього приводу

зазначає: «Він прагне відшукати дорогу до своєї самоті» [1, с. 101]. І віднаходить її в осяяні золоті коляди, яка приходить до нього, як пісня душі, що в оприявленні родової пам'яті, колективного позасвідомого набуває особливої вагомості, тому тавтологічний зворот у поезії «Нікогісінко не візьму» є особливо знаковим і навіть символічним:

Самовитіє самота,
Сумовитіє найсамотіша...
На мої білостінні міста
впала темна утомлена тиша –
ніби тінь від хреста [180].

У В. Забаштанського – поета, який не мав можливості сприймати світ безпосередньо (в юності внаслідок нещасного випадку втратив очі й руки) – прочитуємо: «Тьменна тьма друзятства прешпаркого / Пребуло за звірені літа, / А тепер нікого вже, нікого: / Сумота, самота, срамота» [4, с. 204]. Непросто порівнювати вісімдесятника-герметика І. Римарука і представника тихої лірики В. Забаштанського у світоглядному й естетичному вимірах, позаяк вони абсолютно різні, однак їх єднає спроба поглянути на свого ліричного героя збоку, означуючи емоційні внутрішні і, відповідно, зовнішні стани, які істотно впливають на реалізацію свого творчого Я. В іншого вісімдесятника П. Гірника знаходимо: «Дякуй за всесвіт і сплачений світ самоти, / Дякуй за осінь, щедрішу й теплішу за літо. / Йти, як дощу, повертатись додому, як сну, / Три самоти перебути і жити навзаєм. / Мати малесеньку, вільну, неголосну / Щиру молитву. / Навіщо? А Бог його знає [3, с. 36]».

Отже, самота в поезії І. Римарука концептуалізує прояви внутрішнього світу ліричного героя як людини з особливим особистісним світовідчуттям і національною ідентичністю. Її екзистенційні характеристики дають можливість реципієнту простежити не тільки художню еволюцію автора, а й фактори зовнішнього світу, від яких залежить його сутнісне оприявлення ліричного героя.

Література:

1. Анісімова Н. «...немов крізь пальці, витекли віки...»: есхатологічна модель світу в «Бермудському трикутнику» Ігоря Римарука. *Слово і час*. 2010. № 8. С. 94–109.
2. Анісімова Н. Пізній поетичний модернізм як естетичний феномен. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2014. Вип. 1. С. 74–81.
3. Гірник П. Коник на снігу. Київ : Факт, 2005. 133 с.
4. Забаштанський В. Свічечкою слова: вірші та балади. Жмеринка, 2000. 448 с.

5. Римарук І. Три потоки місячного світла. Вибрані вірші. Вид. 3-тє. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛІА-МА-ГА, 2023, 384 с. Серія «Українська поетична антологія».

6. Vinnichuk A. P., Krupka V. P. The problem of the author and lyrical hero in a poetic writing. *International scientific conference «The influence of culture and art on the value orientations of civilization in war and postwar times»* : conference proceedings (August 30–31, 2022. Riga, the Republic of Latvia). Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. P. 105–107.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-624-9-7>

**DIARY EXCERPTS AS A FORM OF PSYCHONARRATIVE (BASED
ON OLHA SALIPA'S PROSE COLLECTION "WARM STORIES
ABOUT THE REAL: HOW TO BE HAPPY DESPITE
EVERYTHING")**

**ЩОДЕННИКОВІ УРИВКИ ЯК ФОРМА ПСИХОНАРАТИВУ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОЗОВОЇ ЗБІРКИ ОЛЬГИ САЛІПИ
«ТЕПЛІ ІСТОРІЇ ПРО СПРАВЖНЄ.
ЯК БУТИ ЩАСЛИВИМ ПОПРИ ВСЕ»)**

Mazhara N. S.

Lecturer at the Department of Ukrainian
Philology and Foreign Literature,
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Zaporizhzhia, Ukraine

Мажара Н. С.

викладачка кафедри української
філології та зарубіжної літератури,
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна

Сучасні літературознавчі дослідження окреслюють нові інтерпретаційні виміри оповідних текстів, зокрема й крізь призму наратології, що передбачає вивчення поетикальних особливостей художніх творів з урахуванням теорії наративу як «логоцентричного розповідання (оповідання, повість, роман тощо) із відповідною структурою та процесом самоздійснення як способу буття оповідного тексту, одночасно об'єкта і акта повідомлення про справжні чи фіктивні події, здійснюваного одним (кількома) наратором, адресований іншому (чи кільком) наратору» [2, с. 89] та психонаративу – «вербального втілення